

Sygn. akt II UK 329/11

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 lipca 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Małgorzata Gersdorf

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec

w sprawie z wniosku A. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w L.

o rentę z tytułu niezdolności do pracy,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 12 lipca 2012 r.,

skargi kasacyjnej wnioskodawczynie od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 4 maja 2011 r.,

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 4 maja 2011 r., Sąd Apelacyjny zmienił, na skutek apelacji strony pozwanej - Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L., wyrok Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w L. z dnia 20 maja 2010 r. i oddalił odwołanie wnioskodawczynie A. K. od decyzji organu rentowego z dnia 14

maja 2009 r., odmawiającej przyznania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, wobec niespełnienia przesłanki określonej w art. 57 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst; Dz.U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.).

Według ustaleń Sądu Okręgowego, wnioskodawczynie (ur. 19 kwietnia 1953 r.), posiadająca wykształcenie techniczne (technik obuwniczy), w toku zatrudnienia pracowała m.in. na stanowiskach obuwnika, montażysty, robotnika i wydawcy magazynowego, agenta punktu gastronomicznego i agenta sklepu obuwniczego. Przez okres ponad 3 lat prowadziła działalność gospodarczą, a ostatnio zatrudniona była w C. Sp. z o.o. na stanowisku obuwnik szwacz oraz brygadzista produkcji. W dniu 26 lutego 2009 r. złożyła wniosek o przyznanie jej prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, wykazując łącznie 29 lat, 1 miesiąc i 6 dni okresów składkowych i nieskładkowych, w tym w ostatnim dziesięcioleciu (tj. od dnia 24 lutego 1999 r. do 25 lutego 2009 r.) okres 5 lat, 1 miesiąca i 17 dni okresów składkowych i nieskładkowych. Orzeczeniem z dnia 30 marca 2009 r. Lekarz Orzecznik ZUS stwierdził, że wnioskodawczynie nie jest niezdolna do pracy. Wobec sprzeciwu wnioskodawczynie Komisja Lekarska ZUS orzeczeniem z dnia 6 maja 2009 r. podtrzymała orzeczenie Lekarza Orzecznika. Biegli sądowi: lekarze chirurg - ortopeda, neurolog i internista, z których opinii dowód dopuścił Sąd pierwszej instancji, po rozpoznaniu u wnioskodawczynie m.in. zmian zwyrodnieniowo - dyskopatycznych kręgosłupa szyjnego, nadciśnienia tętniczego I stopnia WHO, oraz zaburzeń adaptacyjnych o typie reakcji depresyjnej, uznali że zachowała ona zdolność do pracy na poziomie posiadanych kwalifikacji. Ocenę tę podzielili w opinii również biegli lekarze psycholog i psychiatra.

Wobec zakwestionowania przez wnioskodawczynię opinii biegłych internisty, ortopedy i neurologa, Sąd dopuścił dowód z opinii biegłego z zakresu neurochirurgii, który tak w opinii zasadniczej jak i uzupełniającej, ostatecznie uznał, że wnioskodawczynie jest częściowo niezdolna do pracy zgodnej z kwalifikacjami przez okres 2 lat od dnia złożenia wniosku, w związku z rozpoznanym zespołem bólowym korzeniowym szyjnym o znacznym nasileniu, z obustronną rwą barkowo - ramieniową, ograniczającą sprawność ruchową kończyn górnych, głównie w stawach barkowych. W ocenie biegłego wnioskodawczynie kwalifikuje się do

leczenia operacyjnego neurochirurgicznego, choć nie gwarantuje ono pełnego wyleczenia, ale jest jedyną drogą do zmniejszenia istniejących obecnie dolegliwości. Przy tak ustalonym stanie faktycznym, Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 20 maja 2010 r. zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego i przyznał wnioskodawczyni prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy od dnia 26 lutego 2009 r. na okres dwóch lat. Rozpoznając apelację organu rentowego od tego wyroku, Sąd Apelacyjny uzupełnił postępowanie dowodowe, dopuszczając dowód z opinii biegłego neurochirurga i dzieląc jej konkluzje orzekł, że wnioskodawczyni nie jest niezdolna do pracy w rozumieniu art. 12 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, a tym samym nie spełniła przesłanki określonej w art. 57 ust. 1 pkt 1 powyższej ustawy do uzyskania dochodzonego świadczenia.

Powyższy wyrok zaskarżył w całości pełnomocnik wnioskodawczyni i zarzucając naruszenie prawa materialnego – art. 12 i art. 13 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz przepisów postępowania - art. 381 w związku z art. 217 § 2 k.p.c., wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Stosownie do art. 398¹³ § 1 i 2 k.p.c., Sąd Najwyższy rozpoznaje sprawę w granicach skargi kasacyjnej i jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia, jeżeli skarga nie zawiera zarzutu naruszenia przepisów postępowania, lub gdy zarzut taki okaże się niezasadny. Skarga kasacyjna zarzuca naruszenie art. 217 § 2 k.p.c. (zgodnie, z którym sąd pominie środki dowodowe, jeżeli okoliczności sporne zostały już dostatecznie wyjaśnione lub jeżeli strona powołuje dowodowy jedynie dla zwłoki) w związku z art. 381 k.p.c. przez „dopuszczenie w postępowaniu odwoławczym, wbrew regułom dowodzenia, dowodu z opinii kolejnego biegłego, podczas gdy sporne okoliczności zostały wyjaśnione przez Sąd pierwszej instancji drodze dowodu z dwóch opinii biegłych”. Zarzut ten jest oczywiście niezasadniony, gdy się zważy z jednej strony wyniki postępowania dowodowego przeprowadzonego przez Sąd pierwszej instancji

(rozbieżności w opiniach biegłych), z drugiej zaś art. 382 k.p.c., wskazujący że sąd drugiej instancji (apelacyjny), orzeka na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym. Trafnie zatem (zgodnie z art. 227 k.p.c.) Sąd Apelacyjny uzupełnił postępowanie dowodowe, dopuszczając dowód z opinii biegłego z zakresu neurochirurgii i nie naruszył w związku z tym art. 217 § 2 k.p.c. a w konsekwencji także art. 381 k.p.c., skoro wbrew odmiennym zarzutom skargi kasacyjnej, okoliczności stanu zdrowia wnioskodawczyni nie zostały w pełni wyjaśnione (por. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2011 r., II UK 346/10 - niepublikowany, w którym m.in. wskazano, że jeżeli w odniesieniu do ustaleń faktycznych wymagających specjalistycznej wiedzy sąd zasięgnął opinii biegłych, to ewentualne powołanie jeszcze innych biegłych, można by uznać za powinność sądu, gdy pierwotna opinia budzi istotne i nie dające się usunąć wątpliwości). Skoro stosownie do art. 381 k.p.c., sąd apelacyjny może pominąć nowe fakty i dowody (w sytuacjach określonych w przepisie), to tym samym przepis ten przyjmuje jako zasadę, że nowe fakty i dowody są dopuszczalne w postępowaniu przed sądem drugiej instancji, a jedynie wyjątkowo wykluczone.

Nie można także podzielić zarzutu naruszenia prawa materialnego. Zgodnie z art. 57 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, renta z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu, który spełnił łącznie trzy wymienione w tym przepisie warunki, z których doniosły – z punktu widzenia przesłanek skargi kasacyjnej – jest tylko pierwszy, a mianowicie niezdolność do pracy (art. 57 ust. 1 pkt 1 ustawy). Badanie, czy ubezpieczona spełnia warunki nabycia prawa do renty, sprowadza się zatem do ustalenia, czy jest ona niezdolna do pracy. Ustalenia niezdolności do pracy, dokonuje się na zasadach i w trybie określonych w ustawie o emeryturach i rentach z FUS, stosując odpowiednio art. 12 – 14 tej ustawy. Przepis art. 12 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, definiując niezdolność do pracy, stanowi, że niezdolną do pracy jest osoba, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu. Przepisy ust. 2 i 3 wskazują, że całkowicie niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła zdolność do

wykonywania jakiejkolwiek pracy, a częściowo niezdolną do pracy jest osoba, która w znacznym stopniu utraciła zdolność do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji. Natomiast zgodnie z art. 13 przy ocenie stopnia i przewidywanego okresu niezdolności do pracy oraz rokowania co do odzyskania zdolności do pracy uwzględnia się stopień naruszenia sprawności organizmu oraz możliwości przywrócenia niezbędnej sprawności w drodze leczenia i rehabilitacji, oraz możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowość przekwalifikowania zawodowego, biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczas wykonywanej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne. Dokonując analizy pojęcia „całkowita niezdolność do pracy” należy brać pod uwagę zarówno kryterium biologiczne (stan organizmu dotkniętego schorzeniami naruszającymi jego sprawność w stopniu powodującym całkowitą niezdolność do jakiejkolwiek pracy), jak i ekonomiczne (całkowita utrata zdolności do zarobkowania wykonywaniem jakiejkolwiek pracy). Osobą całkowicie niezdolną do pracy w rozumieniu art. 12 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS jest więc osoba, która spełniła obydwa te kryteria, a więc jest dotknięta upośledzeniem zarówno biologicznym jak i ekonomicznym (por. niepublikowany wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 grudnia 2004 r., I UK 28/04). W orzecznictwie przyjmuje się również (por. wyroki z dnia 20 sierpnia 2003 r., II UK 11/03, z dnia 5 lipca 2005 r., I UK 222/04, oraz z dnia 18 maja 2006 r., II UK 156/05, niepublikowane), że decydującą dla stwierdzenia niezdolności do pracy jest utrata możliwości wykonywania pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu przy braku rokowania odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu. Gdy więc biologiczny stan kalectwa lub choroba, nie powodują naruszenia sprawności organizmu w stopniu mającym wpływ na zdolność do pracy dotychczas wykonywanej lub innej mieszczącej się w ramach posiadanych lub możliwych do uzyskania kwalifikacji, to brak prawa do tego świadczenia. Prawa tego nie można w szczególności wywodzić z przewidzianych w art. 13 ustawy przesłanek, a więc: stopnia naruszenia sprawności organizmu oraz możliwości przywrócenia niezbędnej sprawności w drodze leczenia i rehabilitacji, możliwości wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowości przekwalifikowania zawodowego, przy wzięciu pod uwagę rodzaju i charakteru dotychczas

wykonywanej pracy, poziomu wykształcenia, wieku i predyspozycji psychofizycznych, bowiem odnoszą się one tylko do ustalania stopnia lub trwałości niezdolności do pracy. Nie mają więc znaczenia, jeżeli aspekt biologiczny (medyczny) wskazuje na zachowanie zdolności do pracy. Obiektywna możliwość podjęcia dotychczasowego lub innego zatrudnienia, zgodnie z poziomem kwalifikacji, wykształcenia, wieku i predyspozycji psychofizycznych może być brana pod uwagę tylko wówczas, gdy ubiegający się o rentę jest niezdolny do pracy z medycznego punktu widzenia, gdyż oba te aspekty muszą występować łącznie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 1999 r., II UKN 675/98, OSNAPiUS 2000 nr 16, poz. 624). O niezdolności do pracy nie decyduje więc niemożność podjęcia innej pracy, lecz koniunkcja niezdolności do pracy z niezdolnością do przekwalifikowania się do innego zawodu. Odmienny pogląd prowadziłby do pomijania treści art. 12 ustawy o emeryturach i rentach, który Sąd Najwyższy wykląda stwierdzając, że częściowa utrata zdolności do pracy zarobkowej nie jest równoznaczna z niemożliwością wykonywania dotychczasowego zatrudnienia, ale została ograniczona do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji, oraz że dopiero konieczność zmiany zawodu i brak rokowania odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu stanowi podstawę do przyznania renty inwalidzkiej z tytułu częściowej niezdolności do pracy (por. wyroki z dnia 10 czerwca 1999 r., II UKN 675/98 - OSNAPiUS 2000 nr 16, poz. 624; z dnia 10 maja 2000 r., II UKN 533/99 - OSNAPiUS 2001 nr 21, poz. 648, czy z dnia 25 listopada 1998 r., II UKN 326/98 - OSNAPiUS 2000 nr 1, poz. 36). W rozpoznawanej sprawie istotne było, czy z powodu naruszenia sprawności organizmu wnioskodawczynie utraciła całkowicie lub częściowo zdolność do pracy zarobkowej. Ta ostatnia kwestia została rozstrzygnięta przez Sąd drugiej instancji w oparciu o opinie biegłych lekarzy, z których wynikało, że wnioskodawczynie nie jest obecnie osobą niezdolną do pracy, a zatem – wobec niespełnienia warunku z art. 57 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS - nie przysługuje jej renta z tytułu niezdolności do pracy.

Z powyższych względów skarga kasacyjna podlega oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.